

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИЙ МЕТОД ОБЛІКУ АСИГНУВАНЬ У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Анотація. У статті детально розглянуто програмно-цільовий метод обліку асигнувань у бюджетних установах, обґрунтовано необхідність проведення трансформації фінансової звітності у фінансову звітність за міжнародними стандартами.

Аннотация. В статье детально рассмотрен программно-целевой метод учета ассигнований в бюджетных учреждениях, обоснована необходимость проведения трансформации финансовой отчетности в финансовую отчетность по международным стандартам.

Annotation. The article describes in detail the program and target-oriented method of accounting assignments in budgetary establishments, proves the necessity of realizing the transformation of the financial reporting into financial reporting according to the international standards.

Ключові слова: бюджетні асигнування, трансформація, фінансова звітність, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, міжнародні стандарти фінансової звітності.

Одним із пріоритетних напрямів економічного та соціально-політичного розвитку держави є здійснення бюджетної реформи, що передбачає вирішення ряду питань організаційно-економічного характеру, пов'язаних із ефективністю використання бюджетних коштів.

Реформування бухгалтерського обліку підприємницької та непідприємницької діяльності обумовили нові вимоги щодо пошуку нових джерел інформації, розрахунку інформативних показників аналізу, розподілу, реалізації та планування бюджетних коштів. Відтак, напрями та процедури проведення облікових процедур із питань використання бюджетних цільових асигнувань потребують подальших досліджень

Актуальність цього дослідження обумовлена потребою в подальшому побудованої чіткої, логічно побудованої, ефективної системи обліку використання бюджетних коштів виконавцями цільових програм.

Аналізуючи останні дослідження і публікації з питань застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі та обліку використання асигнувань із спеціального фонду бюджету, слід розглянути праці таких вчених, як: Джоги Т. Д., Ефіменко Т. І., Левицької С. О., Ловінської Л. Г., Свірко С. В., Сопка В. В., Фаріона І. Д., Юрійчук С. М. та ін. У працях цих авторів мало уваги відведено питанням обліку асигнувань за згаданим методом, проте більшою мірою розглянуто тільки загальні питання програмно-цільового методу в бюджетному процесі.

Об'єктом дослідження є облік асигнувань у бюджетних установах.

Предметом дослідження постає програмно-цільовий метод обліку асигнувань у бюджетних установах.

Завданням дослідження є розкриття сутності, мети та основних принципів згаданого методу, висвітлення обліку асигнувань з бюджету на виконання цільових програм та внесення пропозицій щодо його вдосконалення.

Метою дослідження є визначення особливостей обліку бюджетних асигнувань при використанні програмно-цільового методу, а також виявлення проблем у обліку бюджетних асигнувань та запропонування шляхів удосконалення обліку бюджетних асигнувань.

Застосуванню програмно-цільового методу у бюджетному процесі відведено особливе місце в умовах ринкової економіки. В умовах ринкових відносин в Україні стоїть питання ефективності використання бюджетних коштів та підвищення якості надання державних послуг. З метою підвищення ефективності використання державних фінансових ресурсів, виявлення джерел фінансування витрат і контролю за цільовим та ефективним використанням коштів особливу увагу необхідно звернути на вдосконалення бюджетного процесу. Реалізація цих завдань можлива при застосуванні програмно-цільового методу формування бюджету.

У статті 20 "Застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі" Бюджетного кодексу України наголошується на реформуванні бюджетного фінансування за програмними принципами та нормативами. Найбільш оптимально з урахуванням національних особливостей економічної системи розподіляються бюджетні кошти за програмно-цільовим методом (ПЦМ) [1].

Асигнування в бюджетних установах – це повноваження розпорядника бюджетних коштів, надане відповідно до бюджетного призначення, на взяття бюджетного зобов'язання та здійснення платежів, яке має кількісні, часові та цільові обмеження.

Програмно-цільовий метод є важливим інструментом управління бюджетними коштами для поліпшення якості надання державних послуг, особливо в умовах обмеженості бюджетних ресурсів та необхідності ефективного й результативного використання коштів державного бюджету.

У бюджетному процесі програмно-цільовий метод застосовується на рівні державного бюджету та на рівні місцевих бюджетів за рішенням Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної місцевої ради.

Юрійчук С. М. звертає увагу на те, що для успішного впровадження програмно-цільового методу важливою є

його підтримка усіма зацікавленими сторонами, тобто з боку органів влади усіх рівнів – державної влади й органів місцевого самоврядування [2, с. 72].

Кабінетом Міністрів України в бюджетному процесі була розроблена Концепція застосування програмно-цільового методу [3], яка визначає мету та основні принципи застосування ПЦМ, а саме:

забезпечення прозорості бюджетного процесу, що чітко визначає цілі і завдання, на досягнення яких витрачаються бюджетні кошти, підвищення рівня контролю за результатами виконання бюджетних програм;

забезпечення за результатами виконання бюджету здійснення оцінки діяльності учасників бюджетного процесу щодо досягнення поставлених цілей та виконання завдань;

посилення відповідальності головного розпорядника бюджетних коштів за дотримання відповідності бюджетних програм законодавчо визначеній меті його діяльності, а також за фінансове забезпечення бюджетних програм і результати їх виконання;

підвищення якості розроблення бюджетної політики, ефективності розподілу використання бюджетних коштів.

Основним елементом програмно-цільового методу є бюджетна програма. Бюджетна програма – це сукупність заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, очікуваного результату та завдань, реалізацію та визначення яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій. Характеристики, які відображені в бюджетній документації, розкривають суть цієї програми.

Визначення характеристик бюджетних програм регулюється Концепцією застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі [3] та Наказом Міністерства фінансів України "Про паспорти бюджетних програм" від 9 липня 2010 року № 679 [4]. Бюджетний запит – це документ, підготовлений головним розпорядником бюджетних коштів, що містить пропозиції з відповідними обґрунтуваннями щодо обсягу бюджетних коштів, необхідних для його діяльності на наступні бюджетні періоди. Паспорт бюджетної програми – це документ, що визначає мету, завдання, напрями використання бюджетних коштів, відповідальних виконавців, результативні показники та інші характеристики бюджетної програми відповідно до бюджетного призначення, встановленого Законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет).

Важливого значення при застосуванні програмно-цільового методу набуває визначення відповідального виконавця бюджетної програми, якими можуть бути як головний розпорядник бюджетних коштів, так і розпорядник бюджетних коштів нижчого рівня.

Оцінку ефективності бюджетних програм на всіх стадіях цього процесу здійснюють учасники бюджетного процесу, в межах наданих їм повноважень. На підставі аналізу всіх результативних показників бюджетних програм та іншої необхідної інформації оцінюється ефективність бюджетних програм.

Організаційно-методологічні засади оцінки ефективності бюджетних програм визначає Міністерство фінансів України.

Бюджетні установи, які виступають виконавцями бюджетних програм, фінансують свою діяльність за рахунок коштів загального фонду, а виконання бюджетних програм – за кошти спеціального фонду бюджету.

Свірко С. В. наголошує на тому, що доходи бюджетних установ мають специфічний характер: поділяються на доходи загального та спеціального фондів, порядок формування яких регулюється окремими нормативними актами щодо кожного [5, с. 218].

Згідно з Планом рахунків облік доходів загального фонду у головного розпорядника коштів ведеться за рахунком 70 "Доходи загального фонду", який розподіляється на субрахунки [6].

У кредит субрахунків 701-702 записуються суми бюджетних коштів, що надійшли на видатки, передбачені кошторисом, згідно із затвердженням бюджетом.

З метою забезпечення контролю за рухом бюджетних коштів, отриманих установами на виконання цільових програм, а також рухом аналітичної інформації, автор вважає за необхідне ввести субрахунок 701/1 "Бюджетні асигнування загального фонду на виконання бюджетних програм". Спеціальний фонд кошторису доходів і видатків установи – це кошти, що надходять на конкретну мету та витрачаються на відповідні видатки за рахунок цих надходжень.

Спеціальний фонд бюджету включає: бюджетні призначення на видатки за рахунок конкретно визначених джерел надходжень; гранти або дарунки (у вартісному обрахунку), одержані розпорядниками бюджетних коштів на конкретну мету; різницю між доходами та видатками спеціального фонду бюджету [7, с. 112].

Доходи спеціального фонду бюджету обліковуються за рахунком 71 "Доходи спеціального фонду" з розподілом на субрахунки.

До дебету рахунку 71 записуються суми відкликаних коштів, а також суми фактичних видатків, що списуються в кінці року на підставі річних звітів, а до кредиту – суми спеціальних коштів бюджету, що надійшли на видатки, передбачені кошторисом, згідно із затвердженням бюджетом.

За кредитом субрахунку 713 "Доходи за іншими надходженнями спеціального фонду" відображаються надходження бюджетної установи, що відносяться до інших надходжень спеціального фонду бюджету й не можуть бути віднесені на будь-який інший субрахунок. На цьому субрахунку відображається фінансування бюджетних установ зі спеціального фонду бюджету відповідного рівня [8, с. 59].

На думку автора, субрахунок 713 також вимагає відповідних уточнень відображення інформації, а саме необхідно ввести субрахунок 713/1 "Доходи спеціального фонду бюджету на виконання бюджетних програм", що дасть можливість контролювати за кошти спеціального фонду рух доходів на виконання цільових програм.

Але враховуючи той факт, що у новому році Кабінетом Міністрів України планується модернізація бухгалтерського обліку в державному секторі, удосконалення діючого Плану рахунків може бути нездійсненним, але це питання ще не вирішено, бо План рахунків ще не затверджений, але сама реформа є.

Таким чином, спираючись на статтю 20 "Застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі" Бюджетного кодексу України, яка регламентує основні засади застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі, на ч. 1 ст. 2 п. 42 Бюджетного кодексу, в якому визначено цей метод як метод управління бюджетними коштами для досягнення конкретних результатів за рахунок коштів бюджету із застосуванням оцінки ефективності використання бюджетних коштів на всіх стадіях бюджетного процесу, та на запропоновані корективи до діючого

Плану рахунків бухгалтерського обліку в бюджетних установах, можна зробити висновок, що для оцінки ефективності використання бюджетних коштів та забезпечення поточного контролю на всіх стадіях бюджетного процесу необхідно

мати належну аналітичну інформацію, яку можна одержати шляхом внесення відповідних даних. Напрями подальшого дослідження можуть бути спрямовані на забезпечення процедури наближення обліку асигнувань бюджетних установ до міжнародних стандартів.

Наук. керівн. Глебова Н. В.

Література: 1. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/law/main.cgi>. 2. Юрійчук С. М. Програмно-цільовий метод у системі виконання місцевих бюджетів / С. М. Юрійчук // Економіка та держава. – 2010. – № 9. – С. 72–73. 3. Про схвалення Концепції застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі: розпорядження Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/538-2002-р>. 4. Про паспорти бюджетних програм : Наказ Міністерства фінансів України від 9 липня 2010 року № 679 за № 1098 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/mord/com>. 5. Свірко С. В. Організація бухгалтерського обліку в бюджетних установах / С. В. Свірко. – К. : КНЕУ, 2006. – 380 с. 6. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ та Порядку застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ : наказ Головного управління Державного казначейства України, Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0890-99>. 7. Бюджетні установи: бухгалтерський облік та оподаткування : навч. посібн. / за ред. В. І. Лемішовського. – Львів : Нац. унів. "Львівська політехніка", "Інтелект-Захід", 2007. – 1104 с. 8. Черничук Л. В. Облік у бюджетних установах : навч. посібн. / Черничук Л. В. – К., 2007. – 400 с.